

In de door mij gebruikte notatie krijgt men daarvoor de uitdrukking:

$$\underline{E}_n \equiv \frac{k_n}{r_n} \cdot \frac{dr_n}{dk_n} < 1 \quad \dots \quad (e')$$

indien dus r een differentieerbare functie van k is. Daar Dr. K. ten slotte blijkbaar besluit tot een begrip voor E , overeenkomende met \underline{E}_n en \bar{E}_n , kan ik met evengenoemde uitdrukking volstaan. — Voor de dubbelzinnigheid van Dr. K.'s definitie van E , zie 5c. —

Daar in mijn uiteenzettingen de grootheden, voorzien van het teken Δ , alle steeds positief zijn, laat ik in de toestand, aangeduid door de index n , $\Delta k_n > 0$ op zodanige wijze tot nul naderen, dat de toestand $n + 1$ nadert tot toestand n , en $\Delta k_{n-1} > 0$ op zodanige manier tot nul naderen, dat de toestand $n - 1$ nadert tot toestand n . In toestand n vind ik zodoende de rechterafgeleide en de linkerafgeleide, die hier gelijk zijn, zodat met recht kan worden gesproken van de afgeleide, behorende bij toestand n .

Men ziet na het voorafgaande nu onmiddellijk in, dat in het onderhavige geval bij voortdurend geldt

$$E_n > \underline{E}_n > \bar{E}_n.$$

Boven onder 3b hebben we aangetoond de onhoudbaarheid van de definitie van de wet der afnemende meeropbrengsten met behulp van de ongelijkheid $\underline{E}_n < 1$.

Op overeenkomstige wijze kan men de onhoudbaarheid van de definitie van bedoelde wet aantonen, indien gedefiniëerd met $\underline{E}_n < 1$, eventueel door toepassing van de onder 4b gevonden eigenschap $\underline{E}_n < \bar{E}_n$.

Derhalve is de definitie met $\underline{E}_n < 1$ evenzeer onhoudbaar, in verband met de eigenschap $\underline{E}_n < \bar{E}_n < E_n$. (Ze vertegenwoordigen alle drie eenzelfde groundbegrip.)

De eigenschappen (c'), (d') en (e') volgen uit (a), maar omgekeerd volgt (a) niet uit (c'), (d') of (e').

Derhalve: De Heer Dr. Kleerekoper gebruikt als definiërende eigenschap een gevolgeigenschap van de juiste definiërende eigenschap, welke gevolgeigenschap niet gelijkwaardig is met de juiste definiërende eigenschap.

5. Verschillende rectificaties.

Zonder volledig te willen zijn, vestig ik de aandacht van de lezers nog op de volgende punten.

a. De Heer Dr. Kleerekoper zegt boven ergens:

„Dit is wat de Heer Roetink bedoelt, als hij zegt, dat mijn definitie van afnemende meeropbrengst ook nog toenemende meeropbrengst toelaat.”

Dit naar aanleiding van zijn eerste tabel, als hij ook $E > 1$ vindt.

Het is juist omgekeerd: indien $E > 1$, dan spreekt Dr. K. per zijn definitie reeds van toenemende meeropbrengsten. Maar dan is er slechts sprake van toenemende productiviteit en dat is een onvoldoend criterium om reeds te kunnen spreken van toenemende meeropbrengsten in de eigenlijke zin der woorden.

b. Dat de Heer Dr. Kleerekoper in zijn tweede tabel voor E steeds waarden vindt, die kleiner zijn dan 1, komt slechts door het *biezonder gekozen voorbeeld, waaraan hij zonder enige rechtvaardiging een algemene conclusie verbindt*, als zou door hem zijn aangetoond, dat zijn definitie houdbaar is.

Tegen deze manier van doen bestaat principiëel bezwaar en op deze wijze wordt niets bewezen of aannemelijk gemaakt! Bovendien is zijn conclusie, houdbaarheid van zijn definitie, boven grondig weerlegd.

Zijn tabellen laten wel zien, dat *mijn criterium* voor afnemende meeropbrengsten *juiste resultaten* oplevert en *bijvoorbeeld onafhankelijk van overhead costs* is.

c. Een principiëel bezwaar tegen Dr. K.'s definitie van E is, dat zij dubbelzinnig is. Uit zijn definitie blijkt niet, of hij met K bedoelt k_n dan wel $K + k_n$, dus of hij met E bedoelt E_n dan wel E'_n , zoals ik dat boven onder 3b en 3c heb aangegeven.

Daarenboven moet ernstig principiëel bezwaar worden gemaakt tegen Dr. K.'s gebruik van E ten aanzien van zijn twee tabellen. Immers, in de eerste tabel bedoeld hij E'_n en in de tweede tabel E_n . Dus hij gebruikt in eenzelfde betoog eenzelfde symbool (E) voor twee verschillende begrippen (E'_n en E_n). — De limietovergang heeft op de begrippen zelf geen invloed. —

d. Het verwijt van den Heer Dr. K., als zou ik de problemen van „opbrengstwetten” en „kostprijs” met elkaar hebben verward, moet ik onvoorwaardelijk en met de meeste beslistheid terugwijzen; kortheidshalve verwijs ik naar 3f.

In mijn artikel van November 1938 heb ik duidelijk het verband tussen de wet der afnemende meeropbrengsten en de kosten aangegeven. Maar niet met de kostprijs, want ik had mij bij voorbaat een beperking opgelegd, omdat het mij te doen was om de groundbegrippen en om een logische opbouw. Be-doelde beperking hield in, dat ik de prijzen niet in mijn beschouwingen heb betrokken. Wie dat niet respecteert, doet dientengevolge onrechtvaardige verwijten, die niet ter zake dienende zijn. Van een dooreenmengen van hoeveelheden en prijzen is bij mij geen sprake!

e. De bewering van Dr. K.:

„Om onder toepassing van mijn (d.w.z. Dr. K.'s) formule $E = \frac{K}{P} : \frac{dK}{dP}$ tot onjuiste resultaten te komen, moet de Heer

Roetink de eenheden productiemiddelen in geld herleiden, de overhead costs bij het veranderende kostenelement optellen en dus — om de optelling mogelijk te maken — alle productiemiddelen omrekenen in geld”, berust eveneens op onjuiste inzichten.

Kortheidshalve verwijs ik in dit verband naar 4c, 5c, 5d en M.A.B. van November 1938, blz. 178, eerste kolom midden en verder.

Voorts dient te worden opgemerkt, dat hetgeen Dr. K. een formule noemt, slechts een identiteit is, een definitie van E ; E is een verkorte schrijfwijze voor het rechterlid van bedoelde identiteit.

Het gaat uiteindelijk niet om de definitie van E , maar om de definitie van de wet der afnemende meeropbrengsten met behulp van E ; nl. of die wet gedefiniëerd kan worden door de ongelijkheid $E < 1$.

Boven is bewezen, dat dit criterium (ongeacht genoemde dubbelzinnigheid) onvoldoende en onhoudbaar is en bovendien, dat het slechts een gevolgeigenschap is van de juiste definitie, indien ze gebruikt wordt in de betekenis van \underline{E}_n , definitie, indien E gebruikt wordt in de betekenis van \bar{E}_n .

J. H. ROETINK J.Hzn.

(Discussie gesloten, REDACTIE).

BOEKBESPREKING

De Winstbelasting, door Prof. Dr. P. J. A. Adriani.

Dit werkje is de verzameling van eene reeks artikelen, verschenen in het Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie. De voornaamste artikelen van het Besluit op de Winstbelasting 1940 worden er in behandeld. Het gedeelte onder III „De Winstberekening” is zeer belangrijk. Uitvoerig

worden hier de onderwerpen, die betrekking hebben op de bepaling van de „belastbare winst”, besproken. Ten aanzien van de verschillende vraagstukken, die zich voordoen, geeft de schrijver naast de meening van anderen eigen beschouwingen.

Het boekje is eene uitnemende handleiding voor allen, die op eenigerlei wijze met de Winstbelasting in aanraking komen.

A. N.

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

EXAMEN INRICHTINGSLEER

Woensdag, 3 April 1940, 9—12 uur

Vraagstuk I

De maatschappij tot exploitatie van schoenwinkels „de Kaplaars” exploiteert een tiental winkels in verschillende plaatsen in Nederland, waarin zij schoenwerk, kousen en enkele bijbehorende artikelen (veters, zooltjes, doosjes schoensmeer e.d.) verkoopt, die door een centraal inkoopkantoor worden gekocht.

De inkoop geschiedt voor het belangrijkste deel twee maal per jaar resp. voor het zomer- en voor het winterseizoen; buiten de seizoeninkopen worden nagenoeg uitsluitend inkoop voor aanvulling van voorraden gedaan. De voorraad omvat voor schoenen ongeveer 200 modellen, elk model in ten hoogste 10 maten, en voor kousen en sokken elk één soort in ongeveer 40 kleuren en dessins, elk in 8 maten. Bij den inkoop wordt direct aangegeven naar welken winkel het gekochte moet worden verzonden; wat niet direct in de winkels kan worden opgenomen, wordt in een centraal magazijn bewaard.

De verkoop geschiedt uitsluitend a contant door winkelbedienden onder toezicht van een winkelchef. Elke winkel heeft een kasregister dat de ontvangsten registreert en met de bediening waarvan een caissière is belast.

De verkoopprijzen zijn vaste prijzen, welke worden bepaald door op de inkooprijzen van dames- en heerschoenen gemiddeld a %, op die van kinderschoenen b %, op pantoffels c %, op kousen en sokken d %, op de andere artikelen e % op te slaan.

Elke winkel betaalt de eigen kosten.

Voor elken winkel moeten wekelijks alle gegevens verkregen worden die een inzicht verschaffen in de resultaten van dien winkel. Deze gegevens moeten op zoodanige wijze worden verwerkt, dat een beoordeeling van de exploitatie wordt mogelijk gemaakt.

Voorts dient op het centraal kantoor een permanent inzicht verkregen te worden in de samenstelling van de in elken winkel aanwezige voorraden, zoodanig dat het zonder veel moeite mogelijk is wekelijks te bepalen waar en welke voorraden moeten worden aangevuld en uit welke voorraden die aanvulling kan plaats vinden, dus b.v. uit centraal magazijn of uit voorraden van andere winkels.

Gevraagd wordt een beschrijving van die deelen der administratie op het Centraal Kantoor, die noodig zijn om de gevraagde gegevens te verschaffen, en modellen van de bescheiden door de winkels in te zenden. Hierbij is te vermelden in hoeverre de kasregisters voor Uw doel dienstig kunnen zijn.

Woensdag, 3 April 1940, 2—5 uur

Vraagstuk II

Een textiel fabriek noodigt een accountant uit de administratie van de in bewerking zijnde goederen zoo te organiseeren, dat op het kantoor kan worden gecontroleerd of, voor zoover noodig, voor elke afdeling voldoende voorraad voorbereid is en of niet een of andere order te lang in een bepaalde afdeling blijft, waardoor gevaar ontstaat voor overschrijding van den levertijd. Voorts wenscht men de gegevens, die de fabriek moet leveren voor de nacalculatie van de orders, te ontvangen.

In totaal worden per jaar ca. 25000 stukken verkocht, bijna steeds op bestelling. Alleen wanneer in een stillen tijd onvoldoende bezetting dreigt, worden courante soorten wel op voorraad gemaakt.

U kunt aannemen, dat de bewerkingen, die noodig zijn, in de volgende afdelingen geschieden, en dat geen kleinere orders in de fabricage gegeven worden dan van 10 stukken tegelijk, elk van ca. 40 Meter lengte.

De afdelingen zijn successievelijk:

1e. spoelierij, in welke afdeling de inslaggarens op de spoelen worden gewonden, en waar de noodige kettinggarens op den zoogenaamden boom worden gereedgemaakt. De ketting is de draad, die in de lengte van het stuk loopt, de inslag is de draad, die daar door middel van de spoelen doorheen geweven wordt.

2e. weverij.

3e. ververij en bleekerij. U kunt aannemen, dat geen garens doch alleen de geweven stukken geverfd resp. gebleekt worden.

4e. apprêteerderij, waarin de stukken de eindbewerking ondergaan.

5e. de pakkamer, waar de uit de apprêteerderij ontvangen stukken verpakt worden en voor de verzending gereed gemaakt.

In alle afdelingen wordt op stukloon gewerkt. In de spoelierij wordt voor het spoelen der garens het stukloon per Kg. gespoeld garen berekend. Voor het maken van den boom wordt een loon per boom vastgesteld, variërend naar het soort werk. In de weverij is het stukloon vastgesteld per 1000 draden inslag, die door het weefgetouw automatisch worden geteld.

Gevraagd wordt de administratieve organisatie te beschrijven, die U noodig acht om de bovengenoemde doelstellingen te bereiken, en verder hoe U zich de verwerking der gegevens uit de fabriek voorstelt ten behoeve van de nacalculatie.

Donderdag, 4 April 1940, 9—1 uur

Vraagstuk III

Met betrekking tot het bedrijf der N.V. Nederlandsche Fabriek van Vulmateriaal worden U de volgende bijzonderheden medegedeeld.

De fabriek heeft tot doel het vervaardigen van materiaal voor de vulling van stoelzittingen, fauteuils, matrassen, enz. Grondstoffen zijn plantaardige vezels en dierlijk haar (paardenstaarten of -manen, koeienstaarten, varkenshaar).

In de fabriek zijn twee afdelingen te onderscheiden:

a. de Spinnerij c.a. In deze afdeling worden de grondstoffen eerst gereinigd, daarna worden zij gesponnen en tot strengen gedraaid. Volgens worden zij, zoo noodig, geverfd (door onderdempeling in een verkuip) en gedroogd (in een droogkast) en daarna gecardeerd (d.w.z. de strengen worden teruggedraaid en uiteen gehekel). Deze opeenvolgende bewerkingen van de grondstof hebben tot gevolg, dat daardoor een veerkrachtige massa is ontstaan.

Bij het spinnen wordt soms uitsluitend plantaardige grondstof verwerkt, soms uitsluitend dierlijke. Het komt evenwel ook voor dat plantaardige grondstof wordt gemengd met dierlijke, of dat b.v. paardenhaar wordt gemengd met varkenshaar. De gebezigde verhoudingen bepalen de kwaliteit van het te verkrijgen product.

b. de Stepperij. In deze afdeling wordt met behulp van stepmachines een laag van de uit de spinnerij verkregen veerkrachtige massa op jute genaaid.

In de afdeling spinnerij ontstaat vrij aanzienlijk gewichtsverlies; in de afdeling stepperij is het gewichtsverlies gering.

Van het in strengen gedraaide product (al of niet geverfd) wordt soms voorraad gehouden; cardeeren en steppen geschieden alleen op order.

De verkoop geschiedt:

1. in strengen
2. gecardeerd
3. gestept

In de gevallen 1. en 2. is de verkoopprijs bepaald per KG; van het gesteppe product per Meter van bepaalde breedte; in het laatste geval wordt het afgeleverde product toch gewogen. Verkocht wordt in binnen- en buitenland, steeds franco afnemer; in het binnenland door reizigers die vast salaris genieten, in het buitenland door agenten op provisiebasis. De ontvangen orders zijn steeds voor zoo spoedig mogelijke levering.

De inkoop van de plantaardige vezels en het dierlijke haar vindt plaats in KG. De jute wordt gekocht in Meters van bepaalde breedte; het gewicht per Meter van iedere breedte staat vast.

In de fabriek werken ongeveer 80 arbeiders; daarvan zijn de helft vaklieden, die steeds in dezelfde afdeling gelijksoortig werk verrichten. De overige arbeiders zijn naar behoefte werkzaam dan in de eene, dan in de andere afdeling, of zijn behulpzaam bij het ontvangen en opslaan van grondstoffen, het verzendklaar maken van producten, enz. Alle arbeiders genieten tijdloon.

De kracht, noodig voor de aandrijving van de machines in de spinnerij en de stepperij, wordt opgewekt in een eigen elektrische centrale; de afgeverkte stoom wordt gebruikt voor verhitte van de droogkast.

De directie heeft van elk der producten (± 50) de standaardkosten berekend, met dien verstande dat zij de grondstofkosten wijzigt als de vervangingswaarde daarvan verandert. Zij wenscht deze standaardkosten mede als grondslag te nemen voor de beoordeeling der bedrijfsuitkomsten, welke vierwekelijks geschiedt aan de hand van een winst-overzicht.

Gevraagd wordt:

1. een schema te geven van de door de directie te berekenen standaardkosten.
2. een model te geven van het winst-overzicht en te beschrijven op welke wijze de daarin op te nemen gegevens dienen te worden verzameld.

Donderdag, 4 April 1940, 2½—5 uur

Vraagstuk IV

De Maatschappij X heeft ten doel de uitvoering van sloop- en grondwerken en den handel in afbraak en grond.